

tempo's, van lieverlede die schat hem toegekomen.

Wat hij heeft, *ontving* hij. Ontving hij onder den invloed en door de mededeeling van anderen.

En als hij zich nu rekenschap geeft, op wat wijs die verrijking van zijn hart plaats greep, dan denkt hij aan personen die hij sprak, aan kringen waarin hij verkeerde, aan boeken die hij las, aan indrukken die hij onderging. En uit dit alles verklaart hij zijn innerlijk leven.

Nu is er tweerlei soort onder deze innerlijk verrijkte personen.

Er zijn er die in het mengelmoeis lust hadden, en er zijn er die, het mengelmoeis hatend, behoefte hadden aan eenheid, vastheid en organisch verband in hun aandrif en in hun gedachtenwereld.

Die eersten weten van geen gegeneerd zijn. Ze zijn opzameelaars geweest, die van alle boomen plukten, of soms erger van hun hoofd en hart een pandjeshuis maakten.

Dezelfde spreken dan ook nooit van een geestelijken vader. Van alles wat en ten slotte niets degelijks, is hun droeve levenswijs geworden.

Maar zoo zijn die anderen niet. Zij zijn geen kapellen die op alle bloemen vliegen, maar lieden die onder hun eigen rijgeboom en wijnstok nederzitten.

Zij dronken niet uit alle wateren, maar uit een uitgelezen bron. Van de vrucht drongen ze naar den stam door. Met dorst naar eenheid en vastheid in het hart, voelden ze zich aangehouden tot een machtig man van beginselen.

Diens vastheid boeide hen. In diens gedachtenwereld leefden ze in. Door diens woord lieten ze zich prikkelen. Diens adems heeft hen beziel.

Zij weten dus *wel* van wien zij het hebben. Zelfs stellen ze er prijs op dit te weten en uit te spreken. Ze hebben er één aan wien ze heel de richting van hun leven danken. En met dien één dwepen ze nu. Want hij wierd hun geestelijke vader. Hij heeft ze bezwangerd. Of wilt ge, hen geestelijk gegeneerd.

En dit nu kan tot zonde worden en in kwaad omslaan.

Zoo was het in Jezus' dagen, toen onder de Joodsche godgeleerden enkele mannen van ontzettende denkkraft hoofden van scholen werden, en door hun volgelingen bijna afgodisch als hun vader" vereerd werden.

En daartegen is het dat Jezus opkomt; want dat komt de *ere* zijns Vaders te na.

Wat mensch u ook bezielde of rijk maakte, nooit was die mensch iets anders dan *instrument* in de hand des Heeren.

Een mensch mag het u hebben aangedragen, maar het kwam u *uit de hemelen* toe.

Alle goede gaven zijn niet uit menschen, maar afdalende van boven van den Vader der lieden.

En daarom niet een mensch, maar God zelf is het alleen die u geestelijk genereerde.

Hem en Hem alleen komt daarvoor de lof en de ere en de dank toe.

En daarom zult ge niemand uw vader noemen op aarde, want *in is uw Vader* t. w. uw Vader die in de hemelen is.

Wil dat zeggen, dat daarom de verbondenheid, de innige verbondenheid aan dien mensch van wien God zich bij u bediende, zonde zou zijn?

Integendeel. Ook op het instrument naag en moet prijs gesteld, en onnatuurlijk zou het zijn geen zielsgemeenschap met den verrijker van uw hart te gevoelen. Niet alle starren ook aan dezen hemel hebben denzelfden glans, en het is Gods ordinantie dat de minder gedeelde aan den rijker gedeelde kleven zou.

Mits, en dit is het punt, waar alles aan hangt, — mits om de zaak nooit *Hij* worde vergeeten, die de zaak trok, en om hem die het water uit de bron u androeg, nooit *Hij* in vergeetheid ga, die in die bron het water deed opwellen.

Voor al Gereformeerd Christen is op dit punt zeer gevoelig.

Voor al wat naar *afgoderij* zweemt is hij bangster dan voor den dood.

Alles moet hem om God gaan en op God uitloopen.

Uit *Hem*, door *Hem* en tot *Hem* zijn alle dingen. En daarom hoe hoog hij den man die hem bezielde en verrijkte en reddde ook ere en minne, nooit mag daarom die man zijn geestelijke vader worden. Die Vader is en blijft de Heere alleen. Want *Hij*, en niet die mensch, was het, die de vrucht in zijn eigen hart en hoofd deed rijpen.

Zooda in onze eeuw met Schiller en Goethe, met Byron en Shakespeare, met Kant en Schelling, en hier te lande met Multatuli gedweept is, en nog wordt, mag het niet. Dat is altemaal afgoderij. Voor het creatuur zijn wierook branden, en den wierook blusschen op het altaar van den levenden God.

En dat ligt er nu niet enkel aan, dat in den geest van al deze mannen zooveel ongoddelijks en tegengoddelijks insloep. Neen, ook wie op soortgelijke wijze dweept met Christen-leeraars, of Christen-schrijvers, of beroemde Christen-denkers, zondigt op zijn beurt even sterk. Om het meerder licht dat hij ontving zelfs nog sterker.

Hoe kostelijk ge ook geestelijk gegeneerd werd, en door wat uitnemend man Gods ge ook werd voorgeleed, die man was en bleef een zondig schepel, een man niet van zich zelf, maar *van God*, en die u nooit anders kon brengen dan *van hij van God ontving*.

Hij was geleidraad, hij was voertuig, hij was de boodschapper, de gids, de aanwijzer; maar wat in uw ziel inging en uw geest verrijkte ging door hem slechts door, maar kwam van den Vader der lieden.

Als het donker om ons heen is, kan één wijzer dan wij, die luiken openstaan en maken dat het heerlijk licht in onze donkerheid komt schijnen, maar dat licht dat boven instraalt, komt niet van hem, maar van alken; hij liet het slechts door.

En zoo, kinderen des Koninkrijks, past het ook u van alle schat en alle talent, van alle sieraad en kostelijkheid, die ge uit menschenhand ontvingt, Gode en niet den mensch de ere te geven.

Ook wie in wetenschappen wijs werd, of machtig in kunsten werd, of veel door energie vermag, moet in dit alles zich uit den Vader der lieden gegeneerd weten.

Wie het u aanbrachten, moogt ge geen vaders op aarde noemen.

Een bijtich toch bij al de schatten des levens uw Vader, en die één is God!

KUYPER.

Amsterdam, 8 Juni, 1883.

Hoe diep de kerkelijke verdeeldheid ook insneet in den kring van 's Heeren belijders, toch is het kortzichtigheid te meenen, dat deze twisting op den duur de broeders verdeeld kan houden.

Dit zou kunnen als erin ons land niets dan belijders des Heeren waren.

Dankonden we ons ja, de Satanische weelde gunnen, om elkander te plukken en niet spelden te prikken, tot we als gespoorde henen ten leste beiderzijds machteloos neerzagen.

Maar dit kan niet, nu we als een kleine kring van belijders leven te midden van een al meer ontsteking maatschappij.

De tegenstellingen zijn daarvoor te scherp geteekend, te diepgaande, te volstrekt.

Verkeerde hartstocht moge een oogenblik de Bronsvelds en Buytendijks verleid hebben, om door aansluiting aan de mannen des ongelooft een sterkte tegen ons op te werpen, maar dit houden ze niet uit.

Daarvoor grijpen de raderen van de theologische, van de kerkrechtelijke, maatschappelijke en staatkundige verhoudingen te vast in elkander.

Door inconsequentie moge men een tijdlang op wetenschappelijke en staatkundig gebied met de *Revolutie* heulen, om toch op den predikstoel en in het ziekvertrek heul bij het Evangelie te zoeken, maar deze tweeslachtigheid en tegenstrijdigheid duurt niet lang.

Er is in de revolutie een zuigende macht. Slaat men eenmaal op haar erf zijn tente op, dan moet men *meer*, of men moet zijn tente straks weer opbreken, en dit boze erf verlaten.

En daarom is er voor onze medebelijders geen andere keus, dan om óf op theologisch en kerkelijk gebied ongemerkt steeds verder van den Christus af te dolen, óf ook op maatschappelijk en staatkundig gebied weer tot de belijders des Heeren terug te keeren.

Van *Heeren* en *Halven* heeft men in 1883 geschreven, en deze scheiding is toen verkeerd opgevat en heeft deswege kwaad bloed gezet.

Maar ook dit kwade bloed neemt de waarheid niet weg, dat de Christus kan beleden worden op twee deelen van het levenserf en *verloofend* op twee andere deelen.

Wie nu den Christus belijdt *op alle vier* deelen en stukken van het groote erf des levens, dien noemen we een *heele*.

Daarentegen wie op twee der vier deelen van dit erf den Christus ignoreert, en loopt met wie hem loochenen, *is die geen halve*.

We weigeren ons op te sluiten in een enger kring dan de kring van de belijders des Heeren is.

Maar ook, *in dien kring* kunnen noch zullen we aflaten van den eisch, dat de belijders zijns Naams volkomen zij, doorgaande tot op het merg en de samenvoegselen van elk der deelen van het groote lichaam.

Iets van die behoefte moeten, dunkt ons, ook de kinderen Gods in andere kringen gevoelen.

Dat die drang dan zijn werking werke, en geve God de Heere er zijn zegen op tot weerbrenging van al zijn ervolke.

Alleen de hypocrieten zonderen we beiderzijds uit.

Aan onze Rijks-universiteiten, evenals aan de stedelijke universiteit van Amsterdam, blijft het met het theologisch onderwijs nog steeds bitter treurig.

Zelfs de *Wag.* klaagde er deze week over, dat Loman, een geleerde, die zelfs het bestaan van Jezus in twijfel trekt, ge-roepen is om aanstaande Bedienaren des Woords voor een Christelijke kerk op te leiden.

Dat is ook ergerlijk.

Toch is het ondiep en ongezon geoordeeld, dat de *Wag.* zich alleen stoot aan zulk een *exces*.

Ieder weet, dat Loman lang niet de eenige is, die de fundamente van ons Christelijk geloof geheel omverwierp. Utrecht uitgezonderd doceeren zulke theologen aan al onze universiteiten.

En al vindt ge zulk een brutaal neoloog onder de theologen van Utrecht niet, wat baat dit, als ge ook daar niet een enig man vindt, die niet vijandig staat tegen den „vollen raad Gods tot behoudenis van zondaren“?

Zoo diep is immers ook te Utrecht de theologie gezonken, dat zelfs Dr. Bronsveld het nog noodig keurt een soort college tegenover de academische colleges te plaatsen.

Doch ook hiermee is de diepte deser wonde nog niet gepeild.

Het kwaad zit niet alleen in de *personen*, het zit in de *instelling* deser faculteiten zelve.

Het zijn faculteiten zonder eenig standpunt, zonder eenige belijdenis, zonder eenige gezondheid aan de geopenbaarde waarheid.

Faculteiten, die ingedeeld zijn naar een schema, dat geheel genomen is uit de *moderne godsdienst-wetenschap* en dat als zoodanig lijnrecht tegen de *Christelijke belijdenis* overstaat.

Faculteiten die de dogmatiek zelfs uitsluiten, waarin dan voorzien wordt door Synodale hoogleraren, waarvan er niet een is die zelf de dogmata nog geloofd.

De *Wag.* weet dit.

Zelf heeft zijn redacteur indertijd het onhoudbare van zulk een valschaadpunt erkend.

Hij heeft zelfs een oogenblik van zijn leven gekend, dat hij op het punt stond, om aan de Vrije Universiteit zijn adhaesie te geven,

en het eenige dat hem terughield was haar *Gereformeerde* karakter.

En nu dit zij zoo.

Maar toch vragen we, en we vragen het aan hem, aan Dr. Van Ronkel en zooveel andere broeders: Is het goed voor God, dat ge om ons Gereformeerd standpunt ons verwerpt, en nu feitelijk, ook tegen uw wil en bedoelen, heult en saamgaat en saamloopt met mannen als Loman?

Onze stelling is en blijft dan ook deze, dat de belijders van den Christus volle recht hebben om ons te verwerpen, maar dat ze dan ook verplicht zijn, om zelf een eigen stichting in het leven te roepen.

Hun *niet*-doen is ontrouw aan hun kerk, en ontrouw aan den Heere.

De heer Ds. Kleinendorst is zoo vriendelijk in de *Bazuin* eenige regels aan de *Doleantie* te wijden, en vreest, dat er tegen her- of vereeniging een hinderpaal zal blijven bestaan, zoolang de kerken in Doleantie niet geheel overgaan naar het standpunt, dat hij en de zijnen in de Christelijke Gereformeerde kerk innamen.

Het is vgl. wikkend te lezen, dat Ds. Kleinendorst dit een *hinderpaal* noemt, en er voor *vreest*.

Immers hieruit volgt, dat men ook op zijn hulp rekenen mag om *dezen* hinderpaal uit den weg te ruimen, en dit is, dunkt ons, hoofdzak.

Het feit wegdeneeren, dat er allengs in beide kringen op eenigszins andere wijze geleefd, gezonden en gedacht is, kan niemand, en alle poging om hierover een sluit te spreiden, baat niet.

Wij althans begeren dien sluit volstrekt niet.

Neen, rond en onbewimpeld erkennen we dit verschil. Een verschil in de praktijk opgekomen, en dat daarna beiderzijds gesystematiseerd is, tengevolge waarvan het sommier liekheerij werd beide systemen zoo muurhoog tegenover elkander te plaatsen, tot men hermetisch van elkaar afgesloten raakte.

Nu is het echter de vraag, of dit vrijbrief voor gescheiden *blijven* kan en mag zijn, zoodra blijkt, dat men in Belijdenis, Kerkenordening, Liturgie en Taal en Historischen oorsprong één is.

Die vraag beantwoorden wij ontkennend; beantwoordt ook Ds. Kleinendorst ontkennend; en durft niemand noch dezerzijds noch generzijds beantwoorden in bevestigenden zin.

Dit nu zoo zijnde ontstaat deze kwestie: Kent gij aan uw Belijdenis, Kerkenordening en Liturgie al dan niet de uifceerende kracht toe, om allengs en van lieverlede de verschillende inzichten op praktisch terrein te vereenigen?

Hier van nu zeggen wij: *Ongetwijfeld!*

Want zoo wij dit *niet* geloofden, zouden we toonen niet aan de *kracht* *onzer Belijdenis* te gelooven.

Daarom zien wij voor ons al van elke poging, om op dit oogenblik dit duidelijk geconstateerde verschil in het gelijk te breien, en we zeggen: Het vereenigen van dit verschil moet de vrucht worden, niet van een twistgesprek, maar van de werking onzer één Belijdenis, onzer gelijke Kerkregering en onzer eensluidende Liturgie.

Nog steeds verzuimden we de aandacht te vestigen op het keurig werk, dat Ds. Schouten van Utrecht bezig is over den *Tabernakel* uit te geven.

Dat wordt een *staandaardwerk*.

Niet één in ons land was, gelijk Ds. Schouten, bevoegd om ons over dit heerlijk onderwerp voor te lichten.

Hij leeft in den *Tabernakel*. Hij denkt schier aan niets anders dan aan den *Tabernakel*. Deze heerlijk symboliek heeft heel zijn ziel ingenomen. Hij spreekt over den *Tabernakel* uit de volheid zijns harten.

Dit kostelijk werk zal er dan ook onge-twijfeld toe bijdragen om de rijke openbaring van de heerlijkheid van den Christus en het verlossingswerk, die God aan zijn oude Bondsvolk schonk, weer tot de harten der geloovigen en der predikers te brengen.

Werde het hem gegund dit schoone werk te voltooien, gelijk hij het beginnen en voorzetten mocht.

Het zal een sieraad voor onze kerkelijke Bibliotheek zijn.

Van den heer Ds. Ploos van Amstel ontvingen wij het volgende aangrijpend schrijven:

Het is mij eene behoefte eene enkele opmerking te maken naar aanleiding van de vraag, of er sprake kan zijn van een missie bij gedoopten, dan of de doop de missie uitsluit.

Ik acht deze vraag van het grootste gewicht, omdat de beantwoording daarvan, aanwijst de gedragslijn, die wij te volgen hebben tegenover de duizenden van gedoopten, die wij achterlieten.

M. i. staat de zaak dus:

In normalen of geregelden toestand kan van *missie* of zending *nooit* sprake zijn bij gedoopten.

Dat er nu zelfs sprake van is, bewijst den abnormalen toestand, waarin wij verkeerd hebben. Ware de kerk geweest, wat ze had moeten wezen, dan had zij, in stede van door evangelisatie bewerkt te worden, veel eer zelf missionair moeten optreden naar buiten.

Maar wij hebben in een geheel ontredderenden toestand verkeerd. Wij hebben bijna geen kerkelijk leven gekend. Van belijdenis noch van handhaving van belijdenis was meer sprake, dan uitooverre als men vrijwillig zich aan de belijdenis wilde houden. Ieder kon optreden, al was hij ook de goddeloosste meningen toegedaan. Geen tucht werd toegepast, dan op enkelen, wier ergerlijk leven, wat heel sterk uitkwam. Een doop werd bediend naar believen, en de gewone formule werd hier en daar zelfs veranderd in een formule van eigen vinding: zoodat velen gedoopt *heeten*, die het *niet* zijn. Eigenlijk behoorden wij feitelijk tot een

algemeen godsdienstig genootschap, dat tot leuze had: „Elk wa wil!“

Wat is nu geschied? Geheele scharen van ongelooften zijn stemgerechtigd lid geworden van die z.g. kerk, eigenlijk van dat godsdienstig genootschap. Niet slechts dat zij er in waren of kwamen, dat kon altijd gebeuren; maar zij hadden in dat genootschap het *volle burgerrecht*.

Wat is voorts geschied? Velen, die mede tot dat genootschap behoorden, (feitelijk naar de *reglementen*, waaraan zij zich onderwierpen behoorden zij er toe) konden reeds sinds jaren zich met dien toestand niet vereenigen. En onze fout is geweest, onze sonde, dat wij ooit een stroospier toegaven aan vreemde machten, en handelden naar den zin van indringers. En vooral was het van ons, die als leeraars wilden optreden, o, zoo verkeerd, dat wij de toelatings-formule, gevorderd om als leeraars te worden tot kunnen worden, onderteekenden. Wij hadden nooit twee heeren tegelijk mogen willen dienen. De Heere vergeve ons genadig, wat wij wel niet opzettelijk deden, maar wat dan toch geschied is.

Maar, en hier schuilt m. i. de oplossing voor de hierboven gestelde vraag; door den mistand op kerkelijk gebied, doordat de kerk haar karakter als kerk verloren had, doordat de deuren voor de gehele wereld geopend werden, sloop de wereld met al haar aanslag de kerk binnen. En al werden ook duizenden gedoopt, die wereld bleef wereld. Duizenden wisten, hoewel zij gedoopt waren, niets van de waarheid af. En nu is het eisch en plicht, dat die velen missionair bewerkt worden. Dat missionair optreden is gevolg van ons ambtelijk verzuim van vele jaren. Hadden wij steeds ambtelijk gedaan wat wij in de kerk van Christus hadden moeten doen, dan ware nu van missionair optreden geen sprake geweest, ja, wat meer is, er zou van de tegenwoordige kerkelijke beweging evenmin sprake geweest zijn. De beweging op kerkelijk gebied genoot tegen vroeger bedreven en zeker nog aanklevende zonden, die ons het bloed in het aangezicht doen stijgen, en die ons wel stemmen tot een zachtmoedige beoordeeling van anderen, die op dit oogenblik nog niet met ons medegaan. Van *ambtelijk* optreden tegenover degenen, die buiten zijn, kan m. i. geen sprake zijn, dan onder zeker voorbehoud. Die duizenden, die tot het Hervormd kerk-genootschap behoorden en nog behooren, behoorden nooit in waarheid tot de Gereformeerde kerk, maar tot het genootschap „Elk wat wil!“ Zij zijn feitelijk gelede leden geweest van de Christelijke kerk, maar wel van een algemeen godsdienstig genootschap.

Kunnen wij nu al die menschen beschouwen te behooren tot eene Christelijke kerk, waar duizenden door belijdenis en wandel met de kerk geheel gebroken hebben? Al zijn zij gedoopt, die doop is aan velen tegen 's Heeren wil toegediend, is zelfs voor een groot deel geen Christelijke doop geweest, waar die bediend is geheel op willekeurige wijze. Tegenover de zoodanigen gewoon ambtelijk op te treden, ware ongerijmd, omdat die velen feitelijk niet tot de kerk van Christus behooren; ware ondoelmatig, omdat zij er volstrekt niet mede gebaat zijn; ware het ambt aan de bespottung der wereld blootstellen, daar die velen zeggen zullen: „Wat hebt gij over ons te zeggen?“ en ook niet bereikbaar, niet geschikt zijn voor ambtelijke beweging; behalve dat ook in ambtelijk optreden eene heimelijke bedekking ligt van óf een heenspringen over onze schuld van vroeger. Wij hebben onze majesteit te zeer verspeeld door onze positie, die wij zoolang hebben ingenomen, door ons verzuim van jarenlang, om nu maar *open* ambtelijk, bij wijze van tuchtutoefening, op te treden. Ouders, die hunne kinderen eerst bedorven hebben en ze in 't wild hebben laten loopen, handelen onbillijk en verkeerd, als zij hen nu ineens forsich gaan aanpakken. Zij moeten door ware vrees Gods, door een stillen, godzaligen wandel, door liefderijk, maar ook ernstig vermaan, hunne majesteit zoeken te herwinnen.

Misschien dat men, ook waar men ambtelijk optreding wil, van deze beschouwing niet of weinig verschilt. Ik voor mij geloof vast, dat wij ons, met al wat in ons is, het lot van zoovele verdoolden moeten aantrekken. Wij zijn dat tegenover hen *verplicht*. De gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan sta ons steeds voor den geest, als richtsnoer in ons handelen.

Laat ons in zekere mate ambtelijk handelen, erkennende: „Die vele menschen, die buiten zijn, daar heb ik wat aan te zeggen, daar ben ik niet van af.“ Maar ook weder moeten wij missionair optreden en wel omdat die menschen eigenlijk tot geene kerk behoord hebben en voor een groot deel, hoewel gedoopt, toch in diepe onkunde voorleeven.

Ik zou haast zeggen, wij moeten optreden ambtelijk-missionair, d. w. z. missionair uit kracht van ons ambt. In dat woord is onze roeping juist, begrepen, en dat woord bevat eene ontzaglijke aanklacht tegen onszelven, eene openlijke belijdenis van onze schuld. Een huisvader, die nog missionair bij zijne kinderen, die reeds groot zijn, moet optreden, geeft te kennen, dat hij het werk der opvoeding van zijne kinderen tevoren slecht heeft waargenomen, maar ook, dat hij zijne fout inzielt en wenscht te herstellen.

Eene zaak sta pal en vast. Van *gewone* uitoefening van censuur mag geen sprake zijn tegenover hen, die buiten zijn. Door ons wandelen in ongehoorzaamheid en door ons samen-gaan met elkander hebben wij onze ambtelijke majesteit verspeeld.

En nu, waar de tuchtutoefening eene onmogelijkheid was, daar hebben wij, en naar eisch van het Woord, en naar de meening van art. 28 onzer geloofsbelijdenis, ons afgescheiden van hen, die niet van de kerk zijn. D. i., waar wij niet konden handelen naar Gods Woord en geen tucht konden uitoefenen, daar hebben wij gepoogd *zonder te heeren* tot de *gehoorzaamheid des Woords*; waarvan niet *doel*, maar *gevolg* was: afscheiding van hen, die óf niet van de kerk zijn óf nog niet onvoorwaardelijk onder Gods Woord willen buigen. Velen wilden en willen niet met ons gaan. En daarin kunnen wij niemand dwingen. Wel kunnen wij op die menigte werken met alle macht der liefde. Maar verder kunnen wij niet gaan. Gaan zij niet met ons, wij mogen geene tucht op hen uitoefenen; wij hebben ons van hen en zij hebben zichselven van ons losgemaakt. Wij ons van hen, niet als van hunne personen als zoodanig, maar van den weg, dien zij, evenals wij, op het gebied der kerk, op genootschappelijk gebied althans, bewandelden.

En zij zich van ons, omdat zij niet genegen waren, dien weg te slaan, die naar onze meening de rechte is. Een onderwijzer, dien sommige leerlingen verlieten, mag nog allen mogelijken invloed op die kinderen uitoefenen, hij mag hun alle liefde bewijzen en vermanen, maar *tucht oefenen* mag hij niet op hen, die

van hem af zijn. Hij zou daardoor zijn invloed op hen ten eenen male verliezen. En zegt men nu mogelijk: „Maar die allen zijn nog onder mijn ambtelijk regeer“. Uit kracht der liefde, der ontferming, zeg ik: *ja*, maar niet verder. Maar niet meer. En wel waarom? Die duizenden zijn nooit opgenomen in eene georganiseerde Christelijke kerk, maar in een algemeen godsdienstig genootschap. En nu kunnen wij die allen niet behandelen, alsof zij zich tot de kerk, de Gereformeerde kerk, gevoegd hadden. Wij kunnen niet op hen toepassen de censuur, alsof zij tot de kerk van Christus behoorden. De schriftmatige censuur is tegenover de *broeders* of die althans voor broeders willen doorgaan. Die buiten zijn, zal God oordeelen. En onze roeping is de boozen, die in hunne boosheid volhardden, *uit ons midden* te verwijderen, niet uit het midden van hen, die *verwijderd* van ons leven, (wat eene beslisse oomgelykheid is) en voorts nauwkeurig acht te geven ALLEREERST op ONSELVEN en op *elkander*, met alle oprechte heilige liefde en getrouwheid; en *indelijk* vol van de genade Gods en des Heiligen Geestes allen zooveel mogelijk te bewegen tot het geloof in en tot de gehoorzaamheid aan Christus.

J. J. A. PLOOS VAN AMSTEL.

Reitsum.

P. S. Met dit schrijven ontken ik gezamenlijk het voortdurend blijven bestaan van plaatselijke kerken. Maar deze bestonden *ondanks*, niet *brachten* het genootschappelijk verband. Dit verband was aangelegd op kerkverwoesting. De Heere heeft echter vele zijner kerken nog bewaard temidden deser verwoesting.

In dit schrijven herkennt men weer in elken regel en aan elk woord den trouwen broeder, den man van ernst, den bezielenden getuige voor de zaak van zijn Heere.

Ploos heeft gelijk, en geen woord schreef hij ook hier neer, dat niet ons evenzeer vaak door de ziel sneed.

Hij komt met ons uit geheel ontredderenden toestand, met ons uit een verwaarloosd verleden, en hij gevoelt met ons, dat in deze ontredde en verwaarloosde schuld voor onze vaders, maar schuld ook voor ons ligt.

O, Hadden we maar van het eerste oogenblik van ons belijden en ons optreden in het ambt af, de zaken zoo helder ingezien als thans, hoe geheel anders zou veler houding geweest zijn.

Hij lijst bij het indenken van den heiligen Doop, die in deze ontredde en toegediend, en vraagt verlegen: Was hier nog Doop? Hij schrijft terug voor de schijn-heiligheid, die er in schijnt te liggen, om tegenover de acht-rijvenden als rechters op te treden, en vraagt: Mogen we wel tucht oefenen?

En door zoo angstige vragen verschrikt, concludeert hij *dijna*, om dan maar *missionair* op te treden.

Wel niet *normaal* missionair, maar dan toch abnormaal, en *ambtelijk-missionair* is de tooverformule, die hem de beste oplossing biedt.

Toch is er onder dezen gloed der verootmoediging en der schaamte één gedachte, die Ploos op den vasten goeden weg houdt. Als goed Gereformeerde zegt ook hij: Voor alle dingen *gehoorzaamheid*.

„Gehoorzaamheid is ook hem beter dan offerande, en opmerken dan het vette der rammen!“

Geen eigendunkelijke weg. Dienstknachten des Heeren hebben we te wazen.

De diepe weg der gehoorzaamheid alleen leidt tot een uitkomst, waaruit de ere Gods wast.

Welnu, hiermee is de rechte toon gevonden, die ook in onze klaaglijke toestanden onze taak bepaalt en onzen voet richtten moet.

Bij den heiligen Doop dient elke kerkeraad te beslissen of een persoon die zich als gedoopt aanneldt, metterdaad door God Drieëenig gedoopt is. God Drieëenig is de Dooper. De Dienaar des Woords die den Doop toedient, is slechts *zijn* instrument. Alle watersprenging alzoo, waarbij we, door hoe geleerde instrumenten ook, niet aan een betuiging en bezegeling door God den Heere gelooven, mag ons geen Doop zijn.

Daarentegen alle watersprenging, waarvan we *wel* aannemen, dat het een daad van God Drieëenig was, is Doop, en we e, zoo ge de heiligheid van zulk een Sacrament voorbijgaat. Dat ware *ongehoorzaamheid*.

Neem nu de kerk van Reitsum. De kerkeraad diert plaats heeft zich bij elk die zich als gedoopt aandient, rekenschap te geven van de vraag: of deze beweerde Doop al dan niet Doop is.

Was er geen Doop, natuurlijk dan wordt hij bij zulk een persoon geroepen tot missionairen arbeid.

Daarentegen, besluit hij, dat er *wel* Doop was, dan heeft hij ook met een *gedoopte* te doen. Niet met een *half* gedoopte, maar met een *heel* gedoopte, dien hij in den weg der gehoorzaamheid als *vol* gedoopte heeft te erkennen, te bejegenen en te behandelen.

De moeilijkheid waarvoor we hier staan, ligt dus niet in de vraag: Of gedoopten *missionair* dan wel *ambtelijk* te behandelen zijn; maar in deze andere: Of de kerkeraad een beweerde Doop als Doop erkent.

Is nu deze vraag eenmaal beantwoord, dan is *gehoorzaamheid* bij vernieuwing de enige regel van onze gedraging bij onze verdere behandeling van deze personen.

En dan stemmen we toe, dat het veel lichter, aangenamer en geschikter is, om deze gedoopte personen als buitenstaande aan te merken, die men zoo eens uit liefde toesprekt, en dat het hoogst pijnlijk, bezwarend en soms bijna ondoenlijk is, om hen naar kerkelijke usantie te behandelen.

Stond het dus aan onze keus, ongetwijfeld zouden ook wij tot het eerste raan.

Maar de eisch der gehoorzaamheid *laet* geen keus.